

Έπαινος για τον Ιωάννη Σαρμά

του Ευάγγελου Βενιζέλου

Καθηγήτῃ Νομικῆς Σχολῆς ΑΠΘ, πρώην Αντιπροέδρου Κυβέρνησης

Η Νομική Σχολή του ΑΠΘ υποδέχεται σήμερα στις τάξεις των επίτιμων διδασκτόρων της τον Ιωάννη Σαρμά.

Α. Έναν υποδειγματικό ανώτατο δικαστικό λειτουργό. Τον Πρόεδρο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, του αρχαιότερου ανωτάτου δικαστηρίου της χώρας. Αν το Ελεγκτικό Συνέδριο ήταν ιερά μονή, θα έλεγα ότι υποδεχόμαστε σήμερα τον νέο κήτορα του Ελεγκτικού Συνεδρίου, τον πρόεδρο που από το 2019 έως σήμερα ανανέωσε ριζικά τη θεσμική φυσιογνωμία του Δικαστηρίου. Η προεδρία του Ιωάννη Σαρμά συνιστά μια τομή στην ιστορία του ΕΣ. Μετέφερε και αξιοποίησε πλήρως τη δωδεκαετή εμπειρία του ως μέλους του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου στο οποίο διασταυρώνονται όλες οι παραδόσεις που υπάρχουν στα κράτη μέλη. Οι ηπειρωτικές που είναι πρωτίστως δικαστικές και οι αγγλοσαξωνικές που είναι κυρίως ελεγκτικές, ανοικτές στις σύγχρονες δημοσιονομικές αλλά και λογιστικές και χρηματοοικονομικές πρακτικές του auditing.

Ο Ιωάννης Σαρμάς, τα 12 χρόνια της θητείας του στο Λουξεμβούργο (2002 - 2013), χειρίστηκε σύνθετα και δύσκολα αντικείμενα της αρμοδιότητας του Ευρωπαϊκού ΕΣ και εκλέχτηκε δυο φορές πρόεδρος τμήματος.

Μετέφερε, όμως, στο Ελεγκτικό Συνέδριο και τα καλύτερα στοιχεία της μακράς θεσμικής παράδοσης του ΣτΕ, καθώς ο Ιωάννης Σαρμάς ξεκίνησε τη δικαστική του διαδρομή ως λειτουργός του ΣτΕ και με μεγάλο δισταγμό έκανε την προσωπικά δύσκολη αλλά θεσμικά ευεργετική επιλογή της μετάταξής του, ως παρόδρου, αρχικά, στο Ελεγκτικό Συνέδριο.

Ο Πρόεδρος Ιωάννης Σαρμάς ανέσκαψε κυριολεκτικά και αξιοποίησε πλήρως το κανονιστικό περιεχόμενο του άρθρου 98 του Συντάγματος, όπως αυτό αναθεωρήθηκε το 2001.

Με τους Νόμους 4700/2020 και 4820/2021 ουσιαστικός πατέρας των οποίων είναι ο Ιωάννης Σαρμάς, μεταβλήθηκε εκ βάρων η νομοθεσία που διέπει το Ελεγκτικό Συνέδριο. Καταργήθηκαν ρυθμίσεις της οθωνικής εποχής. Εκσυγχρονίστηκε ριζικά το δικονο-

μικό δίκαιο και ο οργανισμός που διέπει την εσωτερική οργάνωση και λειτουργία του ΕΣ. Αναδιατάχθηκαν τα επτά δικαιοδοτικά Τμήματα, ενώ συγκροτήθηκαν τρία νέα Τμήματα για την εποπτεία των ελέγχων.

Η βελτίωση της ποιότητας των δικανικών συλλογισμών και του τρόπου σύνταξης των αποφάσεων, ιδίως της Ολομέλειας, είναι εντυπωσιακή.

Η ανταπόκριση του ΕΣ στην εντεινόμενη πρόκληση του προσυμβατικού ελέγχου των δημοσίων συμβάσεων βασίζεται στον συγκερασμό του ελέγχου νομιμότητας, της προστασίας του δημοσιονομικού συμφέροντος και στη διευκόλυνση της επίτευξης των μεγάλων μακροοικονομικών και αναπτυξιακών στόχων του κράτους. Με τα άρθρα 324 - 337 του ν. 4700/2000 εισήχθη ολοκληρωμένο νομοθετικό πλαίσιο για τη διενέργεια του προσυμβατικού ελέγχου στις συμβάσεις έργων, προμηθειών και υπηρεσιών, καθώς και στις συμβάσεις αγοράς ακινήτων, που συνάπτονται από το Δημόσιο, τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης και τα νομικά τους πρόσωπα, τα λοιπά νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και τις δημόσιες επιχειρήσεις ή οργανισμούς.

Το νέο, εξαιρετικά ενδιαφέρον, πεδίο δραστηριότητας του ΕΣ είναι η σύνταξη ειδικών εκθέσεων για κρίσιμα θέματα υψηλού δημοσίου και κοινωνικού ενδιαφέροντος που επιλέγονται από την Ολομέλεια του Δικαστηρίου λαμβανομένων υπόψη και σχετικών προτάσεων της Βουλής. Και μόνο η σύνδεση του κοινοβουλευτικού ελέγχου με τις ελεγκτικές αρμοδιότητες του ΕΣ είναι μια σημαντική θεσμική καινοτομία που ενισχύει ουσιαστικά τη διαφάνεια και τη λογοδοσία ως συνταγματικές αρχές και οργανωτικές βάσεις του πολιτεύματος.

Αναφέρω, ενδεικτικά, τα αντικείμενα μερικών τέτοιων εκθέσεων:

1. Covid-19: Αδυναμίες στον ορισμό της εμβέλειας και τη διαχείριση της εφάπαξ οικονομικής ενίσχυσης σε μη επιδοτούμενους μακροχρονίως ανέργους
2. Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση: Έχει οργανωθεί κατά τρόπο που να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των μαθητών;

3. Κοινωνική Επανάσταση των Κρατουμένων: Πώς εκδηλώνεται η μέριμνα της Πολιτείας για την προσαρμογή τους στο κοινωνικό τους περιβάλλον και την επαγγελματική τους αποκατάσταση;
4. Τα Κλειστά Ελληνικά Νοσήλια αποτελούν αξιόπιστο σύστημα τιμολόγησης νοσηλίων; Εξυπηρέτησαν τους στόχους της εισαγωγής τους;

Η νέα αυτή εικόνα του ΕΣ, που ίσως δεν είναι ακόμη πλήρως γνωστή στη γενική κοινή γνώμη αλλά ούτε καν στη νομική κοινότητα, οφείλεται εν πολλοίς στην προσωπική, αποφασιστική, συστηματική, αποτελεσματική αλλά πάντα διακριτική συμβολή του Ιωάννη Σαρμά.

Ο Ιωάννης Σαρμάς ως Πρόεδρος του ΕΣ, συμμετέχει επίσης ενεργά, ως εκ του Συντάγματος μέλος, στη σύνθεση του ΑΕΔ του άρθρου 100 του Συντάγματος και συνδιαμορφώνει τη νομολογία του ήδη από το 2015, όταν άρχισε να μετέχει σε αναπλήρωση του Προέδρου του ΕΣ.

Β. Η Νομική Σχολή του ΑΠΘ υποδέχεται σήμερα έναν πολυσχιδή, βαθυστόχαστο, συστηματικό και ακούραστο θεράποντα της νομικής επιστήμης. Ένα χαλκέντερο ερευνητή και συγγραφέα, μια πολυγραφότατη και επιδραστική προσωπικότητα της ελληνικής και της ευρωπαϊκής επιστημονικής κοινότητας.

Επιπλέον της δικαστικής του ιδιότητας, ο Ιωάννης Σαρμάς έχει μια εντυπωσιακή, μακράς διάρκειας και μάλιστα συνεχώς εντεινόμενη επιστημονική παρουσία που αυτοτελώς θα αρκούσε προκειμένου επαξίως να τιμηθεί αναγορευόμενος επίτιμος διδάκτορας της Σχολής μας.

Κάτοχος τριών μεταπτυχιακών τίτλων σπουδών και *docteur d'état en droit* από το Πανεπιστήμιο των Παρισίων II, ο Ιωάννης Σαρμάς ξεκίνησε από το Ποινικό Δίκαιο για να μεταβεί στο πεδίο του Δημοσίου Δικαίου και αμέσως μετά στο πεδίο των Δημόσιων Οικονομικών.

Η διδακτορική του διατριβή με θέμα *Liberté d'expression et diffamation: une étude de jurisprudence à partir des théories de la justice*, δείχνει το πολυκλαδικό του εύρος που εκκινεί από το Ποινικό Δίκαιο, διέρχεται από το Συνταγματικό Δίκαιο και το Δίκαιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τείνει στη φιλοσοφία του Δικαίου.

Ο Ιωάννης Σαρμάς είναι ο εργώδης και συστηματικός ερευνητής της νομολογίας όλων των ελληνικών ανώτατων, αλλοδαπών και διεθνών δικαστηρίων από τη μελέτη της οποίας συνάγει συμπεράσματα με τεράστια πρακτική αξία καθώς το ζητούμενο είναι

πάντα η απάντηση στο ερώτημα *quid juris*, τι ισχύει και επιτάσσεται ως δίκαιο.

Οι τίτλοι των βιβλίων του είναι εύγλωττοι «Ελευθερία με υπεροχή του δικαίου: η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου» (2003 δεύτερη έκδοση)

«Το δημοκρατικό κοινωνικό Κράτος δικαίου: η νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας» (2003 τρίτη έκδοση)

Ακόμη πιο εντυπωσιακό είναι το τρίτομο έργο με γενικό τίτλο «Τα μεγάλα θέματα της νομολογίας».

Ο πρώτος τόμος με τίτλο «Εμείς ο λαός» (2016) παρουσιάζει τη νομολογία του Ανωτάτου Δικαστηρίου των Ηνωμένων Πολιτειών

Ο δεύτερος τόμος με τίτλο «Η Ένωση δικαίου» (2022) παρουσιάζει τη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ο τρίτος τόμος με τίτλο «Η δίκαιη ισορροπία» (2018) παρουσιάζει τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Πριν λίγους μήνες κυκλοφόρησε υπό τη συν-διεύθυνσή του η κατ' άρθρο ερμηνεία της ΕΣΔΑ, στην οποία πολλά λήμματα τα έχει συντάξει ο ίδιος. Μεταξύ αυτών την ερμηνεία όλων των οργανωτικού και δικονομικού χαρακτήρα διατάξεων της Σύμβασης.

Παραλείπω πλήθος μονογραφιών και εκτενών μελετών του, πολλές από αυτές στο πεδίο του Συνταγματικού Δικαίου, όπως η πρότασή του για το άρθρο 3 του Συντάγματος και τις σχέσεις κράτους και εκκλησίας ή στο πεδίο της πολιτικής και Συνταγματικής Ιστορίας.

Έχει μετάσχει σε μεγάλο αριθμό διεθνών και ελληνικών συνεδρίων, ημερίδων, σεμιναρίων, συλλογικών τόμων με πολύτιμες συμβολές στα ελληνικά, αγγλικά και γαλλικά.

Μας τιμά αποδεχόμενος πάντα με προθυμία της προτάσεις μας και μετέχει ως εισηγητής στα μεταπτυχιακά μας σεμινάρια, σε ημερίδες και συνέδρια. Τον θεωρούμε μέλος της επιστημονικής κοινότητας του Τομέα μας και όλων των συλλογικών επιστημονικών οντοτήτων του Συνταγματικού, Διοικητικού και Δημοσιονομικού Δικαίου.

Τα θεμελιώδη χαρακτηριστικά του Ιωάννη Σαρμά ως θεωρητικού είναι η εις βάθος ενημέρωσή του για όλες τις βιβλιογραφικές και νομολογιακές εξελίξεις, ελληνικές, ευρωπαϊκές και διεθνείς, το εντυπωσιακό εύρος των ενδιαφερόντων του, το επιστημονικό θάρρος στη διατύπωση καινοτομικών ερμηνευτικών προσεγγίσεων. Αλλά και η ευγένεια, η διακριτικότητα, ο σεβασμός στη

διαφορετική άποψη, η απόλυτη ανεκτικότητα στην κριτική προς τη νομολογία που έχει διαμορφώσει ή συνδιαμορφώσει, η αγάπη για τους νέους επιστήμονες, η γνήσια και αυθόρμητη συναδελφική διάθεση.

Είναι, επίσης, διαπρεπής δάσκαλος του Δικαίου, όπως δείχνει η συμμετοχή του στο διδακτικό έργο της Εθνικής Σχολής Δικαστικών Λειτουργιών και της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Διοίκησης, αλλά και στα μεταπτυχιακά μαθήματα ή σεμινάρια των ελληνικών αλλά και ξένων νομικών σχολών.

Γ. Υποδεχόμαστε σήμερα μια προσωπικότητα που δεν είναι μόνο Πρόεδρος ανώτατου δικαστηρίου και θεωρητικός του Δικαίου, αλλά ένας γνήσιος και σύνθετος διανοούμενος. Ένας στοχαστής. Ο Ιωάννης Σαρμάς κρύβει μέσα του έναν κλασικό φιλόλογο. Νιώθει οικείο του το περιβάλλον των θεολογικών, φιλοσοφικών και ιστοριογραφικών συζητήσεων.

Δ. Τον θυμάμαι νέο, ευγενή και ευθυτενή, εισηγητή το 1987 στο ΣτΕ, καθώς ήμουν ενεργά παρών ως δικηγόρος στα ακροατήρια του ανώτατου διοικητικού δικαστηρίου.

Η μετάταξη του στο ΕΣ συμπίπτει το 1993 με την εκ μέρους μου ανάληψη υπουργικών καθηκόντων. Τον θυμάμαι ως εισηγητή σε κρίσιμα θέματα προσυμβατικού ελέγχου δημοσίων συμβάσεων. Οι τότε πρόεδροι του ΕΣ τον περιέβαλαν με απόλυτη εκτίμηση και εμπιστοσύνη και του ανέθεταν τα πολύπλοκα και απαιτητικά ζητήματα.

Έχω άμεση γνώση της λαμπρής δωδεκαετούς θητείας του στο Ελεγκτικό Συνέδριο της ΕΕ, όπου τίμησε τη χώρα προέλευσης του και άφησε τις καλύτερες εντυπώσεις.

Ήμουν μέλος του Υπουργικού Συμβουλίου που τον επέλεξε το 2010 και τον προήγαγε επαξίως, όχι μόνο λόγω της θέσης του στην επετηρίδα αλλά και λόγω της πρόδηλης υπεροχής του, σε αντιπρόεδρο του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Τον Νοέμβριο του 2019, η επιλογή του ως Προέδρου ήταν αξιοκρατικά και ιεραρχικά αναγκαστική και επιβεβλημένη με οποιοδήποτε θεσμικό κριτήριο.

Ως γενικός εισηγητής της αναθεώρησης του Συντάγματος του 2001 χαίρομαι γιατί ο Ιωάννης Σαρμάς αξιοποίησε με τον καλύτερο τρόπο το εφαλτήριο του αναθεωρημένου άρθρου 98 του Συντάγματος.

Παρακολούθησα εντυπωσιασμένος, πριν μερικές εβδομάδες στο Μέγαρο Μουσικής της Αθήνας την παρουσίαση από τον Ιωάννη Σαρμά της πλούσιας εσοδείας των ειδικών εκθέσεων του Ελεγκτικού Συνεδρίου και άκουσα τους επαίνους που διατύπωσε ο Πρόεδρος της Βουλής των Ελλήνων για τη συνεργασία της Βουλής με το Ελεγκτικό Συνέδριο.

Έχω πολύ συχνά τη χαρά της συνύπαρξης με τον Ιωάννη Σαρμά σε επιστημονικές εκδηλώσεις, συνέδρια, σεμινάρια, συλλογικούς τόμους. Τον ευχαριστώ που με τιμά με την φιλία του.

Ο έπαινος αυτός δεν είναι ούτε τυπικός ούτε μόνο ακαδημαϊκός. Είναι έπαινος δημόσιος για έναν δικαστικό λειτουργό υποδειγματικό, για έναν επιστήμονα υψηλής ποιότητας και διεθνών προδιαγραφών, για έναν διανοούμενο εκτεθειμένο στις αμφιβολίες του διαρκούς αναστοχασμού του.

Η Νομική Σχολή του ΑΠΘ τιμά σήμερα τον Ιωάννη Σαρμά και τιμάται με την εκ μέρους του αποδοχή του τίτλου του επίτιμου διδάκτορά της.

